

Док чекамо да Мали Буда Дачић у дубини својих мисли преломи и одлучи се за ову или ону владу, можемо се позабавити једном темом која посредно има утицаја чак и у тим дубинама. То је питање политичких априорија који одређују облик и функционисање заједнице, а имају више везе са интелектуалном историјом него са сменом дневне политике.

Повод за малу расправу о демократији дао ми је текст “Цена демократије” Душана Павловића, недавно објављен у Политици. Павловић ту критикује демократе што крше закон и процедуре и одлажу конституисање власти у Београду на основу коалиције СРС-ДСС-СПС. И на градском и на републичком нивоу прављење коалиција прате оспоравања могућих варијанти преко “праве воље бирача” где овај или онај доводи у питање математички изражену вољу већине у име наводне стварне воље бирача. Павловић закључује да демократија почива на укидању оваквих интерпретација. У њој је математичка већина једино мерило воље бирача и не постоји могућност да се она доводи у питање на основу неке интерпретације наводне “стварне воље”.

Павловић је, наравно, у праву. Одлагање седнице у Београду је пука смицалица у оквиру натезања око власти, а паушална позивања на вољу бирача само окрећу воду на воденицу онога ко их изриче. Оно што је ту за мене ипак проблем јесте чињеница да је демократија у тексту некако превише изједначена са процедуром већинског одлучивања, а посебно то што је интерпретација онога о чему одлучују бирачи имплиците постала нешто скоро непожељно и забрањено, само пуки остатак комунистичких или тоталитарних времена. Мислим да је то ниво на коме текст постаје проблематичан, додуше из разлога што дели један веома раширен начин гледања на политику и демократију.

Наше преферирање изборне математике насупрот интерпретирању изборне воље у ствари је понављање заиста важне и конститутивне одлуке да се знање мора темељити на неком објективном материјалу који се може искуствено досегнути. Уместо да интерпретирамо непознату вољу бирача, питајмо их, а када искажу своју вољу на изборима, онда је поштујмо. Међутим, као и у случају сазнања, ова поента је само једна

коцкица у мозаику политике. Ствар је у томе да би могли да имамо потпуно поштоване све процедуре демократије, усмерене на вољу бирача, а да нам политика буде очајна по својим ефектима и резултатима. Ту се на сцени поново појављују интерпретације. А оне се тичу питања каква политика *треба* да се води. Интелектуалци би требало да протумаче која би врста политике била у најбољем интересу народа.

Да ли би се тиме поново вратили на стари модел? Не. То што у демократији одлучује народ не значи да би он то морао да чини сасвим сам и да му није потребно јавно размишљање о најбољем интересу. То би било исто као када би у науци у име емпиријског критеријума било елиминисано стварање теорија, како би емпирија могла више да дође до изражаја. С друге стране, то што је грађанима потребан јавни дискурс о правцима политике не значи да на крају неће одлучивати они и да је принцип народне воље укинут. Када бирамо да не интерпретирамо непознату вољу бирача или када њима остављамо да на крају одлуче ми нисмо у *или-или* ситуацији у којој морамо да бирамо или интерпретирање најбољег интереса или изборна математика: можемо и треба да имамо обоје.

Тако изгледа да тренутна интерпретација демократије није само последица модерне одлуке за искуство насупрот априорном сазнању, него једне специфичније и касније филозофије која каже да свако питање о ономе што "треба" носи опасност од тоталитаризма и наметања мишљења. По овој филозофији одлука о фаворизовању процедура у демократији последица је тога што ништа друго није објективно: пошто не можемо да расправљамо о садржини политике, хајде да само поштујемо процедуре и шта нам бог да, јер се на научан начин не може захтевати ништа друго. Ово је у ствари само једна, по мом мишљењу, лошија варијанта гледања на процедуре. По бољој варијанти процедуре су само последица духа демократије, који их је одредио да бу му помагале, али које се у потпуности оправдавају у оквиру њега и представљају садржински израз одређених опредељења. Која итекако имају своје оправдање.

Да би демократија функционисала није довољно поштовати само процедуре. Осим тога, потребно је да постоји јавност која брани смисао тих процедура, дакле онај дух који делом те процедуре изражавају, заједно са слободном расправом о конкретним питањима друштва. Све то се не подразумева ни у ком смислу. Ми смо управо друштво које успешно, на своју штету, спаја спољашње поштовање процедура и супротна унутрашња неформална правила. А када се мало загребе, ни процедуре се не поштују, наводно јер се нема времена или средстава. То није тачно, оне се не поштују јер се у њих не верује, јер је, на овај горњи позитивистички начин, одсечена свака могућност да оне буду израз нечега другачијег од приватне, партикуларне воље.

Страх аналитичара од интерпретације

Пише: Владимир Милутиновић
недеља, 08 јун 2008 15:25

Чини се да је фундаментална норма коју прати наша јавност та да *треба* обесхрабрити, елиминисати сваку расправу о нормама, о “*треба*

”. Али, као што се види из два италика у горњој реченици, ова норма је самопротивречна, она је само израз догматског прихватања једног начина мишљења који је далеко од тога да је једини могући. Да завршимо са парафразом једног познатог стиха: Аналитичари, све вам је у шаци, ал' зашто да се баци, па оставите нешто и за нас – филозофе. Или, боље, само немојте фаворизовати једну специфичну, проблематичну филозофију.

ps.

Све ово итекако има везе са Дачићем. Уместо рекламне кампање коју смо имали, могли смо имати јавност која би из Дачића истерала његова опредељења још пре избора. Тада би га поштедели садашњих дилема.